

Perduts entre la vida i la mort

PEP PRIETO

Periodista

Passat un temps prudencial, ja es poden fer balanços de la sèrie *Perdidos* sense exposar-se a una agra discussió amb els detractors del seu controvertit final. Una conclusió molt arriscada i molt, molt mal interpretada, entre d'altres coses, perquè l'espectador tendeix a confondre espiritualitat amb adoctrinament, però que en realitat permet fer dues constatacions: que la sèrie ha estat una magistral lliçó de com utilitzar (i respectar) el punt de vista narratiu i que hem estat davant d'un autèntic fenomen audiovisual que marcarà un punt d'inflexió a la ficció contemporània.

I. Mostrar o no mostrar, aquesta és la qüestió

Quan Steven Spielberg va decidir estrenar el seu *director's cut* amb metratge afegit de *Encuentros en la tercera fase*, va obrir un debat, encara vigent, sobre la conveniència o no de fer explícit allò suggerit. La seva decisió de mostrar l'interior de la nau dels extraterrestres era, segons alguns crítics, un error, perquè deslluïa l'enigma de la primera versió estrenada en cinemes i, en certa manera, era una traïció a la percepció de l'espectador, que veia desvetllat un misteri sense haver-ho demanat. *Perdidos* ha donat un gir inesperat a aquest debat, ja que el públic ha estat exigint respostes a totes les seves preguntes, perdent, pel camí, qualsevol respecte al poder de la intuïció. D'aquí ve la polseguera que ha aixecat el final de la sèrie: els guionistes de la sèrie, en una aposta realment agosarada, decideixen portar la seva permanent suspensió del temps i l'espai al terreny de l'espiritualitat, és a dir, a les seves últimes conseqüències.

La sèrie *Perdidos* ha estat una magistral lliçó de com utilitzar (i respectar) el punt de vista narratiu i que hem estat davant d'un autèntic fenomen audiovisual que marcarà un punt d'inflexió a la ficció contemporània

---

Això ha donat peu a dos equívocs realment sorprenents. Per una banda, hi ha qui acusa el final de "fàcil" pel fet de basar-se en un recurs (tots són morts) que s'ha vist en títols com *El sexto sentido* i que es basa, fonamentalment, en forçar l'espectador a replantejar-se tot el que ha vist. Però, en aquest cas, la decisió de

convertir els protagonistes en espectres no té tant a veure amb una filigrana narrativa com amb el fet de dotar l'estructura d'una sòlida significació: al capdavall, tots els episodis de la sèrie s'han basat en la juxtaposició d'una experiència present que té correspondència amb una de passada, però resulta que el que estàvem veient era un contrast entre els pecats comesos en vida i la necessitat d'una redempció davant l'evidència de la mort.

Per l'altra, es tendeix a veure el final com a poc satisfactori perquè presumptament no dóna explicació a tots els interrogants sorgits al llarg de les sis temporades. Un altre equívoc, perquè, cal dir-ho, el fet que siguin morts no resta força als simbolismes religiosos, als fonaments mitològics dels conflictes i, sobretot, al poder evocador de la sèrie. *Perdidos* sempre ha tingut la seva originalitat en la capacitat per generar preguntes que l'espectador ha volgut respondre abans d'hora o fora de temps. D'aquí ve el ball de teories, especulacions i, finalment, la frustració de no veure-ho tot respost. Però el millor de tot és que el final, per més obert que es vulgui veure, és un acte de coherència, segurament un dels més lúcids i valents que s'han vist en una ficció moderna. No és gens casual que el pare de Christian Shephard, quan revela la veritat al seu fill, estigui davant d'un vitrall on s'hi veuen dibuixades les iconografies de les principals religions del planeta. I no és, qualsevol religió, un instrument generador de preguntes sense resposta? No és qualsevol credo una prova de Fe per a qualsevol home emmirallat a les seves contradiccions? Per això sorprèn un tercer equívoc, el

que consisteix a acusar el final de ser massa dependent de la moral cristiana, quan aquest aborda temes transversals a totes les religions.

Imatge promocional de l'última temporada de *Perdidos*

II. L'ull que tot ho veu

L'esmentada coherència es forja a partir de l'escrupolós respecte que tenen els responsables de la sèrie pel punt de vista narratiu. Per més que es tracti d'una obra eminentment coral, no cal oblidar dos factors decisius per entendre el seu rumb argumental. No ens enganyem, *Perdidos* s'articula a partir de només dues mirades. Una, la de l'ull de Jack Shephard que s'obre al principi del capítol pilot. És un pla importantíssim, perquè el detall revela que el propietari d'aquest ull és el que conduirà el fil narratiu essencial de la sèrie. Al llarg de les sis temporades, aquesta funció del doctor Shephard se'ns recorda constantment. Jack és el guia, el sanador, el líder, el primer a endinsar-se a l'illa i el que torna a la vida els supervivents de la catàstrofe aèria. Jack és un messiàs a contracor, la viva imatge de la contradicció entre Fe i Ciència, un símbol de les profundes contradiccions de tots els homes. Com ells, busca obsessivament la figura del pare (el Creador) i la seva existència es basa en la dualitat, en la disjuntiva. És capaç del millor i el pitjor, és la llum i la foscor, com la mateixa illa.

La segona mirada, segurament encara més important que la de Jack, és la d'Hugo. Aquest personatge és el demiürg de la història, simbolitza la mirada de l'espectador i la seva creixent incredulitat davant el que mira. Per aquest motiu veu astorat coses que els altres no veuen i té un perfil més iconoclasta que els seus companys de viatge. És un antiheroi en el sentit més clàssic del terme, perquè de les seves (poques) decisions n'acaba depenent el destí de tots els personatges. Per tant, Jack vindria a simbolitzar el punt de vista dels personatges, l'epicentre de la narració per més mosaica que sigui, i Hugo representa l'espectador i les seves incògnites. Això converteix la sisena temporada, i sobretot el seu polèmic final, en un apassionant exercici metalingüístic.

III. La vida és somni

La sisena temporada es divideix en dos fronts narratius: el que té lloc a Los Angeles, amb els personatges transitant per una realitat on l'illa està enfonsada sota el mar, i el que passa a la mateixa illa, centrat en la batalla final per decidir el successor de Jacob. La jugada mestra dels guionistes consisteix en no acabar de deixar clar quina correspondència hi ha entre una realitat i l'altra; a estones sembla que estàs veient el *flash forward* resultant d'un succés ocorregut a la illa o, per contra, una sort d'existència paral·lela per als protagonistes. Ni una cosa ni l'altra, sinó dues: estàs veient dos finals simultanis, el que es genera de la història en si mateixa (això és, el punt de vista que ostenta Jack) i el que pertany a la mirada de l'espectador, és a dir, el que genera Hugo.

Perdidos acaba amb una extraordinària lectura metalingüística: els finals, feliços o no, depenen en gran mesura de nosaltres mateixos

---

Assumida la condició d'espectres de tots els personatges, queda clar que la sèrie versa sobre un purgatori, però aquest no l'encarna l'illa, sinó el present i el futur de tots i cadascun d'aquells que hi tenen alguna cosa a veure. El que dèiem: això ha anat sempre de la separació entre vida i mort, i no d'espai i de temps. L'illa, en qualsevol cas, pot ser interpretat com els llimbs, l'espai eteri on van a parar les ànimes que tenen comptes pendents amb el passat. Què diferencia aquests espectres dels anteriors? Doncs que, com s'apunta en nombroses ocasions al llarg de la sèrie, alguns d'ells són els candidats a substituir Jacob, protector de l'illa davant els atacs del seu germà, el conegut com a fum negre, que per primer cop aconsegueix convèncer un tercer de matar-lo ja que ell, a causa d'un encanteri de la seva madrastra, no pot fer-ho directament. Són dues divinitats que encarnen el bé i el mal implícit en tots els homes i de la capacitat de les ànimes per purgar els seus pecats en depèn que acabin en un bàndol o en un altre. Tot això no és gratuït; de fet, està directament inspirat en la mitologia egípcia, on l'inframón és una illa i, en particular, en llegendes com la dels germans Seth i Ossiris. El que passa (i d'aquí ve l'afany de coneixement que ha desbocat la sèrie) és que els guionistes han tingut la saviesa de combinar els referents més directes amb altres drecceres conceptuals que apunten als grecs, a la Bíblia i fins i tot al còmic.

El final de la línia narrativa conduïda per Jack és el que resol el seu paper dins la trama aparentment principal, la lluita pel control d'aquesta illa, i la presa de consciència del personatge com a salvador de la mateixa. Jack, aquell que obre l'ull al principi de la sèrie, és qui aconsegueix mantenir la llum, l'equilibri, s'erigeix en màrtir de la causa que permet que el mal no s'estengui pel món i quedi custodiat en un tros de terra al mig del mar on les ànimes van a lluitar per la seva redempció. Jack, el que l'obre l'ull i determina la mirada sobre tots els conflictes oberts, és qui el tanca a la memorable imatge final de la sèrie. Aquest ull tancat representa el llibre enllestit, el metratge que cueja a la última bobina. Hem vist una història a través dels seus ulls i, com ell, els tanquem carregats de preguntes, amb el desassossec d'haver assolit una certa redempció.

El final de la línia narrativa d'Hugo és el més arriscat i, també, el més interessant de la sèrie. Si tenim en compte que la mirada de Jack és la de la ficció pròpiament dita, i la d'Hugo la mirada externa i incrèdula, el que hem vist a Los Angeles és, doncs, el que Hugo, l'espectador, vol que passi. El final feliç. Recordem el diàleg entre Ben Linus i Hugo quan aquest s'adona que Jack no tornarà i, en conseqüència, haurà d'exercir com a nou Jacob. Ben li diu que "tu ets bona persona, fas bé a tothom, i pots fer les coses diferents de com les ha fet Jacob". Hugo és a *Perdidos* el que l'escriba interpretat per Saul Rubinek era a *Sin perdón*, el responsable d'escriure la llegenda. Al fil d'això, i veient el progressiu i emotiu retrobament entre tots els personatges, el que ha passat a Los Angeles és el final que Hugo, el nou i omnipotent custodi de l'illa, ha volgut donar als seus companys de viatge: la felicitat. Una determinada "veritat", subjectiva i romàntica, idíl·lica. Jack tanca els ulls a la maleïda illa mentre, a l'altre costat del mirall, s'obren les portes del cel. Fatalisme contra redempció. La fe contra la realitat. *Perdidos* acaba amb una extraordinària lectura metalingüística: els finals, feliços o no, depenen en gran mesura de nosaltres mateixos. ■